

Astrid TUFESCU-GIONEA

TATĂL MEU, VICTOR TUFESCU, PERSONALITATE COMPLEXĂ

La aniversarea centenară a nașterii tatălui meu, consider că este potrivit ca personalitatea sa să fie portretizată nu numai prin prisma preocupărilor sale de om de știință și de cultură, dar și prin prisma celorlalte aspecte ale vieții sale, aceea de om de familie și de persoană de o caldă înțelegere umană și profundă apreciere a vieții.

Am avut norocul să mă numesc „fiica profesorului”, fapt care în copilărie mi s-a părut deosebit, dar învăluit într-un mister care m-a intrigat. Mai târziu, odată ce această noțiune a prins contur, am înțeles cu adevărat semnificația ei, semnificație ce aducea cu sine nu numai mândrie sufletească dar și anumite răspunderi morale.

Cele mai timpurii amintiri despre tatăl meu coincid cu vremurile întunecate de prigoana comunistă de la începutul anilor '50. Imaginile rămase pe retina memoriei mele sunt un amestec de caldă afecțiune părintească și de lipsuri și restrângeri dictate de acele vremuri. Gândindu-mă retrospectiv, realizez acum că părinții încercau din răspuțeri să mențină în casă o atmosferă de normalitate și nu numai atât, dar reușeau să recreeze un mediu de cultură, de demnitate și rafinament, așa cum existase și în casele părinților lor, bunicii mei. Uneori, duminicile, aveam plăcerea de a-l asculta pe tata exersând la vioară sau pe mama cântând cu frumoasa ei voce de mezzosoprană. Acest ritual a rămas pentru mulți ani în familie sub denumirea de „după-amiezile muzicale”. Mai târziu am aflat că tata studiasse vioara la Conservatorul din Iași.

Aceste încercări de a păstra obiceiurile, în ciuda restricțiilor vremii erau, poate, și mai pronunțate în perioada Crăciunului și a sărbătorilor de iarnă. Mai târziu l-am întrebat despre aceste sărbători, care nouă, copiii lor, ne păreau ca oaze de viață idilică în mijlocul acelor vremuri aspre, și el mi-a răspuns: „*În viață trebuie să crezi evenimente care generează frumoase amintiri, căci doar cu acestea rămâi la sfârșit, nu cu bunurile materiale în sine*”.

Dar nu toate amintirile din acea perioadă sunt idilice. În toamna anului 1955, perioada întunecată de prigonire a intelectualității, am fost martoră la arestarea tatălui meu, iar amintirea acelei nopți a rămas adânc săpată în conștiința mea. Deși aveam numai patru ani, am înțeles perfect ce se întâmpla și, deși unele scene dintre cele petrecute atunci sunt prea dureroase spre a fi readuse din adâncurile memoriei, privirea blândă a tatălui meu, care încerca să ne liniștească, domină acele amintiri de un mare dramatism. Mult mai târziu am încercat să-l întreb despre acele momente și am realizat, după răspunsurile lui evazive, că prefera să nu discute acel subiect. Totuși, la întrebarea mea dacă îi urăște pe cei care l-au arestat, mi-a dat un răspuns care m-a surprins mult, spunându-mi: „*Acei oameni erau instruiți pentru acest gen de acțiuni, nu era vina lor, iar faptul că acționau atât de aspru era pentru că ei înșiși trăiseră într-un astfel de mediu și, astfel, nu are sens să îi urăsc, căci ura este un sentiment care îți otrăvește conștiința*”.

Anii de după revenirea tatei acasă au rămas ca o perioadă luminoasă a copilăriei, prezența sa aducând căldura părintească, dar și un permanent exemplu pozitiv în formarea mea și a fratelui meu. Multe dintre amintirile legate de acei ani sunt din vacanțele de familie și fiecare imagine din această întinsă pânză a trecutului poate fi privită ca o pildă de viață.

Verile la Brașov erau petrecute în casa unchiului meu, fratele tatei, inginerul Constantin Tufescu, împreună cu verii mei. Brașovul era orașul în care tata își începuse cariera ca profesor la Liceul Meșotă, având astfel o semnificație deosebită. La aceasta se adaugă și faptul că acolo, la Brașov, părinții mei își petrecuseră primul lor an de căsnicie, înainte de plecarea tatei la Paris, la specializare sub îndrumarea profesorului Emmanuel de Martonne. Excursiile din jurul Brașovului

erau nu numai momente de destindere, dar și de cunoaștere a naturii, ale cărei frumuseși îmi erau dezvăluite de tata cu mare dragoste și pasiune, în special colțuri de sălbăticie, mai în afara cărărilor turistice. Nu era ușor să ții pasul cu el, chiar cu diferența de vârstă de patruzeci de ani dintre noi, care ar fi trebuit să fie în favoarea mea. Deseori ne opream ca să admirăm minunatul peisaj montan și atunci tata scotea albumul de schițe panoramice în care, în scurtă vreme, mâna lui reproducea într-un stil personal, de o mare claritate și acuratețe, frumusețile naturii din fața ochilor noștri.

Atunci când timpul era prea scurt pentru o ieșire în munți, tata mă lua la o plimbare sub cetatea Brașovului. La Brașov, întrunirile de familie erau marcate de deosebitul simț al umorului împărtășit atât de tata, cât și de unchiul meu. În jurul mesei se spuneau glume și se aminteau întâmplări hazlii din familie, astfel încât rude pe care nu le cunoscusem, trecute în lumea de dincolo, ne apăreau ca persoane vii, iar istoria familiei prindea un contur real, cotidian. De obicei, aceste lungi prânzuri de duminică se încheiau cu o „după-amiază muzicală”, având pe tata și pe unchiul meu la vioară, iar mătușa mea, sora tatei, pianistă la Opera din Brașov, acompaniindu-i pe claviatură. Cântau piese dificile din literatura muzicii de cameră, ca și trio-sonate de Beethoven, dar și unele piese din clasicii mai ușori, printre care piesa favorită a tatei era *Serenada* de Toselli.

În anii mei de formare am avut în față exemplul vieții de o înaltă disciplină și ordine a tatei. Îl vedeam mereu lucrând la birou, un mobilier impunător, sculptat de mână, moștenit de la unchiul său, un cunoscut istoric al Iașilor. Îmi amintesc că, fiind elevă în ultimele clase de liceu, oricât de devreme mă sculam dimineața, îl găseam pe tata la birou. El susținea că dimineața devreme creierul este limpede și că ziua trebuie începută cu o riguroasă disciplină de lucru și de viață ordonată.

Deși un om extrem de ocupat, tata își găsea întotdeauna timp pentru a sta de vorbă cu mine sau cu fratele meu, atunci când aveam nevoie de sfatul său. În fața impunătorului său birou erau două fotolii, pe care mă invita să iau loc împreună cu el, dându-mi senzația că eram un personaj important, după care mă asculta cu cea mai mare atenție. De cele mai multe ori îmi arăta câteva soluții la întrebările mele, lăsându-mi însă mie dreptul de a alege una și mă îndemna să meditez asupra consecințelor deciziei mele, să încerc să învăț ceva dintr-o eventuală alegere eronată. Mă încuraja să privesc o greșeală ca pe o șansă de redirecționare a viitorului, nu ca pe o înfrângere. Spunea el: „*Edison, cunoscutul inventator, a fost odată întrebăat despre câte încercări greșite a făcut până a ajuns la o concluzie corectă. Edison a răspuns că multele lui experimente erau încercări reușite de a învăța cum să nu procedeze într-o anumită situație, nu greșeli*”. Cu un astfel de exemplu de extraordinară echitate în muncă, orele mele de studiu au devenit mai susținute și mai eficiente în ultimele clase de liceu și anii de Conservator.

În casa părinților mei ospitalitatea era un *modus vivendi*, aceasta fiind oferită cu multă generozitate și fără discriminare. Casa era întotdeauna plină, iar majoritatea vizitatorilor, fie ei doar în trecere, erau cel puțin tratați cu o cafea și o delicioasă prăjitură de-a mamei, sau chiar invitați la masă. Tatei îi plăcea să țină o casă îmbelșugată, atât cu bucate cât și cu flori, muzică, artă și o plăcută ambianță. La fiecare prânz de duminică aveam invitați, fie din familie sau dintre cunoștințe. Astfel, s-au perindat multe persoane prin casa părintească, studenți sau foști studenți de-ai tatei, doctoranzi, oameni de știință și cultură din țară și din străinătate, precum și membri apropiați sau îndepărtați de familie. Am avut ocazia să cunosc personalități de seamă, în special din lumea geografică românească, franceză, americană, germană, scandinavă, dar și oameni însemnați ai culturii din țară, muzicieni, literați, pictori și artiști.

În perioada de câteva luni petrecute la mine, în 1989-1990, la Perth (Australia), la îndemnul și rugămințile mele, tata a scris un text despre istoria familiei Tufescu. Pentru a-i da plăcerea de lucru, am aranjat o cameră de birou numai pentru el, camera cu o frumoasă vedere spre grădină. Acolo, cu disciplina sa caracteristică, își petrecea diminețile adânc concentrat în amintiri, reușind să completeze

istoria familiei de la începuturile ei, din secolul al XIV-lea și până în zilele noastre. Mi-a lăsat acest text în frumosul său scris de mână. Volumul rezultat este o lucrare impresionantă, atât prin mărime, cât și prin bogatul conținut.

Destinul a făcut ca, în ultimii săi zece ani de viață, să ne putem vedea în fiecare an. Atunci când lumina sufletului său s-a mutat pe un alt plan de existență, în anul 2000, am avut privilegiul să mă găsesc lângă el. A-ți lua rămas bun este o grea încercare sufletească. Cu toate acestea, amintirile luminoase ale personalității tatălui meu continuă să trăiască în sufletul meu și sunt recunoscătoare destinului care mi-a dat șansa să mă numesc „fiica profesorului”. Privesc aceste amintiri ca pe o comoară secretă și îmi revin în minte cuvintele tatei: *„În viață trebuie să crezi evenimente care generează frumoase amintiri, căci doar cu acestea rămâi la sfârșit!”*.